

Den utfordrende taushetsplikten

- Sola seminaret 29.09.17
- Pårørende – medbestemmelse, verdighet og kunnskap

Advokatene Tone Thingvold og Hege Veland

”Alt som kommer til min viten under utøvingen av mitt yrke eller i daglig samkvem med mennesker, som ikke burde bli kjent for andre, vil jeg holde hemmelig og aldri avsløre.”

Hippokratiske ed

Hensyn bak reglene:

- Taushetsplikten skal sikre at folk skal kunne oppsøke helsetjenesten/ offentlige tjenester uten å frykte at informasjon som gis, skal bli gitt videre til andre, eller bli benyttet til andre formål.
- Opplysninger om en persons helse anses spesielt sensitivt og beskyttelsesverdig.
- Taushetsplikten skal beskytte enkeltindividets personlige forhold og private sfære.

Taushetsplikt etter forvaltningsloven

- Forvaltningsloven §§ 13 - 13f

-Taushetsplikten omfatter opplysninger om «*noens personlige forhold*», dog unntatt «fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted, med mindre slike opplysninger røper et klientforhold eller andre forhold som må anses som personlige.»

Helsepersonelloven § 21

«Helsepersonell skal hindre at andre får adgang eller kjennskap til opplysninger om folks legems- eller sykdomsforhold eller andre personlige forhold som de får vite om i egenskap av å være helsepersonell.»

Når oppstår taushetsplikten?

- Etter forvaltningsloven: «.....det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite.....»
- Etter helsepersonelloven: «.. som de får vite om i egenskap av å være helsepersonell.»
- Taushetsplikten er altså ikke nødvendigvis begrenset til det man får kjennskap til når man er på jobb.

Helsepersonelloven § 22

- ***Samtykke til å gi informasjon***
- Taushetsplikt etter § 21 er ikke til hinder for at opplysninger gjøres kjent for den opplysningene direkte gjelder, eller for andre i den utstrekning den som har krav på taushet samtykker. Et forsikringssselskap kan likevel ikke få adgang eller kjennskap til opplysninger som den opplysningene direkte gjelder, kan nektes innsyn i etter pasient- og brukerrettighetsloven § 5-1 annet ledd.
- For personer under 16 år gjelder reglene i pasient- og brukerrettighetsloven §§ 4-4 og 3-4 annet ledd tilsvarende for samtykke etter første ledd.
- For personer over 16 år som ikke er i stand til å vurdere spørsmålet om samtykke av grunner som nevnt i pasient- og brukerrettighetsloven § 3-3 annet ledd, kan nærmeste pårørende gi samtykke etter første ledd.

Pasientrettighetsloven:

- **§ 3-3. Informasjon til pasientens nærmeste pårørende**
- Dersom pasienten samtykker til det eller forholdene tilsier det, skal pasientens nærmeste pårørende ha informasjon om pasientens helsetilstand og den helsehjelp som ytes.
- Er pasienten over 16 år og åpenbart ikke kan ivareta sine interesser på grunn av fysiske eller psykiske forstyrrelser, demens eller psykisk utviklingshemning, har både pasienten og dennes nærmeste pårørende rett til informasjon etter reglene i § 3-2.
- Dersom en pasient eller bruker dør og utfallet er uventet i forhold til påregnelig risiko, har pasientens eller brukerens nærmeste pårørende rett til informasjon etter § 3-2 fjerde og femte ledd, så langt taushetsplikten ikke er til hinder for dette.

Pasientrettighetsloven

- **§ 3-2. Pasientens og brukers rett til informasjon**
- Pasienten skal ha den informasjon som er nødvendig for å få innsikt i sin helsetilstand og innholdet i helsehjelpen. Pasienten skal også informeres om mulige risikoer og bivirkninger.
- Informasjon skal ikke gis mot pasientens uttrykte vilje, med mindre det er nødvendig for å forebygge skadevirkninger av helsehjelpen, eller det er bestemt i eller i medhold av lov.
- Informasjon kan unnlates dersom det er påtrengende nødvendig for å hindre fare for liv eller alvorlig helseskade for pasienten selv. Informasjon kan også unnlates dersom det er klart utilrådelig av hensyn til personer som står pasienten nær, å gi slik informasjon.
- Dersom pasienten eller brukeren blir påført skade eller alvorlige komplikasjoner, skal pasienten eller brukeren informeres om dette. Det skal samtidig informeres om adgangen til å søke erstatning hos Norsk Pasientskadeerstatning, til å henvende seg til pasient- og brukerombudet og adgangen til å anmode tilsynsmyndigheten om vurdering av eventuelt pliktbrudd etter pasient- og brukerrettighetsloven¹ § 7-4.
- Dersom pasienten eller brukeren blir påført skade eller alvorlige komplikasjoner, og utfallet er uventet i forhold til påregnelig risiko, skal pasienten eller brukeren også informeres om hvilke tiltak helse- og omsorgstjenesten vil iverksette for at lignende hendelse ikke skal skje igjen.
- Dersom det etter at behandlingen er avsluttet, oppdages at pasienten kan ha blitt påført betydelig skade som følge av helsehjelpen, skal pasienten om mulig informeres om dette.
- Brukere skal ha den informasjon som er nødvendig for å få tilstrekkelig innsikt i tjenestetilbudet og for å kunne ivareta sine rettigheter.

Helsepersonell plikter å gi:

- **Generell informasjon og veiledning**
- **Informasjon om pasientens helsehjelp og helsetilstand til nærmeste pårørende:**
 - 1. når pasienten samtykker**
 - 2. når pasienten åpenbart ikke kan ivareta sine interesser.**
- **Det er adgang til å gi informasjon når opplysningene gis den som fra før er kjent med disse.**

1. Samtykke

- Informert samtykke: tilstrekkelig og tilpasset informasjon om hans/hennes helsetilstand, innhold i helsehjelp og mulig risiko/bivirkninger.
- kan begrenses til konkret informasjon, en enkelt diagnose, et skadetilfelle

2. Når pasienten åpenbart ikke kan ivareta sine interesser

- Samtykkekompetanse
- Vurdering knyttes til den konkrete helsehjelpen som skal gis
- Begrunnet og skriftlig avgjørelse
- Legges frem for pasient og nærmeste pårørende som nå representerer pasienten
- Pårørende rett til å medvirke på vegne av pasienten
- Utøves i pasientens egen interesse

Antatt samtykke

Ot.prp. nr.12(1998-1999)

- *«Som hovedregel foreslås det at myndige personer og mindreårige etter fylte 16 år har kompetanse til selv å ta avgjørelser i spørsmål om helsehjelp. Samtykkekompetanse kan falle bort, helt eller delvis, dersom pasienten pga psykiske forstyrrelser eller psykisk utviklingshemming åpenbart ikke er i stand til å forstå begrunnelsen for helsehjelpen.*
- *For disse pasientene kan det legges til grunn et antatt samtykke, dvs at helsepersonell antar at pasienten ville gitt samtykke dersom vedkommende hadde hatt tilstrekkelig forståelse til selv å treffe avgjørelsen, dersom tiltaket er av lite inngripende karakter. For andre typer tiltak skal pasientens nærmeste pårørende samtykke til helsehjelp.»*

Pasientrettighetsloven § 3-4

- Er pasienten under 16 år, skal både pasienten og foreldrene eller andre med foreldreansvaret informeres.
- Er pasienten mellom 12 og 16 år, skal opplysninger ikke gis til foreldrene eller andre med foreldreansvaret når pasienten av grunner som **bør respekteres**, ikke ønsker dette.

- Pasientens nærmeste pårørende har rett til informasjon om pasientens helsetilstand, herunder diagnose og behandlingsutsikter, og om helsehjelpen, dersom pasienten gir samtykke til at slik informasjon gis. Pasienten kan bestemme at bare visse opplysninger skal gis.
- Bestemmelsen er bare gjort gjeldende for pasienter, og ikke brukere,
- I tilfeller hvor pasientens og pårørendes interesser ikke er sammenfallende, er utgangspunktet at opplysningsplikten til nærmeste pårørende, skal stå tilbake for pasientens krav på taushet. Informasjon om en pasients helsetilstand er i utgangspunktet taushetsbelagte opplysninger, slik at pasientens samtykke er nødvendig for at pårørende skal informeres, se dog andre ledd og [§ 3-4](#).
- Når det ikke er mulig å få pasientens gyldige samtykke til at pårørende kan informeres, f.eks. pga. bevisstløshet eller psykiske forstyrrelser av ulik karakter, vil hensynet til de pårørende kunne tilsa at informasjon blir gitt. I visse tilfeller kan en avgjørelse om at nærmeste pårørende informeres, også treffes på bakgrunn av et antatt samtykke, se [§ 4-6](#) andre ledd. Iflg. [Ot.prp. nr. 12 \(1998-99\)](#) s. 73 har nærmeste pårørende i slike tilfeller krav på informasjon, jf. «i den utstrekning forholdene tilsier det». Når pasienten ikke har samtykkekompetanse, se [§ 4-3](#), har den som har myndighet til å treffe avgjørelser på pasientens vegne, rett til informasjon.
- Finner helsepersonellet at pasienten ikke bør treffe avgjørelse selv pga. nedsatt samtykkekompetanse, skal nærmeste pårørende informeres slik at vedkommende kan bidra til å finne den beste helsehjelpen for pasienten. Slik informasjon bør ikke begrenses til det pårørende ber om av informasjon, fordi pårørende ikke alltid vet hva de bør spørre etter. Om pasientens tilstand er alvorlig, utvides helsepersonellens plikt til å informere nærmeste pårørende.
- Bestemmelsen gir bare «nærmeste pårørende» en rett til informasjon, Helsepersonell trenger ikke informere alle slektninger som oppregnes i [§ 1-3](#) bokstav b.
- Om helsepersonell har opplysningsplikt eller opplysningsrett, tilsier også dette at informasjon kan gis, se f.eks. lov 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer [§ 2-2](#) andre ledd som gir opplysningsrett overfor personer som med overveiende sannsynlighet har vært eller står i fare for å bli påført slik smittsom sykdom. Dette vil også kunne gjelde pårørende.

Pasientrettighetsloven § 3-4, kommentarer:

- I andre ledd er det oppstilt et unntak fra hovedregelen når pasienten er mellom 12 og 16 år og, av grunner som bør respekteres, ikke ønsker at foreldrene informeres.
- Det kan være flere årsaker til at foreldrene ikke bør informeres om barnets kontakt med helsetjenesten, både rent personlige (f.eks. mishandlingsaker) og ulike overbevisningsgrunner. Også råd om seksualitet og prevensjon må kunne gis uten å informere foreldrene. Dette er et unntak fra hovedregelen om at foreldrene har full samtykkekompetanse på vegne av barn under 16 år. Ved mer alvorlige psykiske lidelser, særlig hvis det er fare for selvskading eller redusert utvikling, omgang med ulovlige rusmidler eller større fysiske skader pga. kriminelle handlinger, kan helsepersonell ikke unnlate å informere foreldrene eller andre med foreldreansvaret, se [Ot.prp. nr. 12 \(1998-99\)](#) s. 131.
- Barn i alle aldre har krav på informasjon om sin tilstand og om behandlingen, se [§ 3-2](#). Opplysningene må gis i samarbeid med de foresatte og i en form som er tilpasset barnets alder og utvikling, se [§ 3-5](#).
- Bestemmelsen innebærer at helsepersonell som hovedregel har taushetsplikt overfor foreldrene for barn over 16 år, om ikke barnet samtykker til at opplysninger gis eller unntaket i tredje ledd kommer til anvendelse, se [note 108](#).
- Etter lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) [§ 47](#) har også den av foreldrene som ikke har foreldreansvaret, rett til å få visse opplysninger om barnet; her er bl.a. opplysninger fra helsevesenet nevnt. Dette gjelder opplysninger som ikke på annet grunnlag er undergitt taushetsplikt. Informasjonsplikten inntre på anmodning i det enkelte tilfellet.

Ta kontakt med oss:

Adresse: Bergelandsgata 35, 4012 Stavanger ([se kart](#))

Telefon: 51 31 14 00. Faks: 51 31 14 01. E-

post: post@advokathuset-stavanger.no

ADVOKATHUSET
STAVANGER